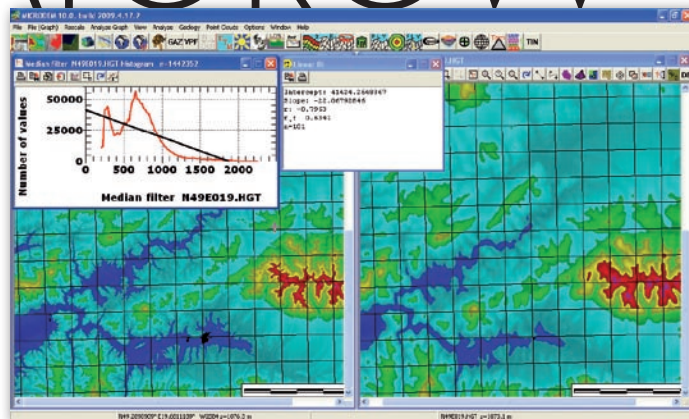

Zestawienie programów desktop GIS, cz. II

NIE TYLKO DLA AMATORÓW

Bez wątpienia zdecydowana większość programów typu desktop GIS użytkowanych przez firmy, instytucje państwowe czy uczelnie to rozwiązania komercyjne. Z roku na rok coraz popularniejsze stają się jednak aplikacje darmowe, w tym open source. Czy tego typu produkty można w ogóle porównywać z markowymi, takimi jak ArcGIS, MapInfo czy GeoMedia? Odpowiedź na to pytanie przynosi druga część zestawienia, w której porównano 10 wybranych programów GIS – głównie typu open source.

JERZY KRÓLIKOWSKI

• CO OZNACZA „OPEN SOURCE”?

Pod terminem tym kryją się różnego rodzaju aplikacje, dla których za darmo i na ogół bez większych ograniczeń, udostępniono kody źródłowe, dzięki czemu każdy znający odpowiedni język programowania może dowolnie modyfikować funkcjonalność danego programu. Pozornie może się wydawać, że tak rozwijane oprogramowanie będzie chaotycznym zlepkiem różnych pomysłów i koncepcji. W praktyce nad wszystkim czuwa na ogół zespół profesjonalistów składający się z przedstawicieli znanych firm informatycznych, instytucji czy uniwersytetów.

Jako pierwszy projekt open source wymienia się zazwyczaj opracowanie sieci ARPANET w latach 60., co przyczyniło się wiele lat później do powstania internetu. Co ciekawe, to właśnie dynamiczny rozwój globalnej sieci spowodował na przełomie XX i XXI wieku wysyp inicjatyw open source. Wśród efektów pracy informatyków z całego świata znalazły się m.in. powszechnie cenione substytuty najpopularniejszych płatnych aplikacji. Przykładem może być pakiet Open Office (zamiennik Microsoft Office), programy graficzne Gimp i Inkscape, przeglądarka Mozilla Firefox czy system operacyjny Linux.

Choć wymienione programy rozpowszechniane są bez opłat, to warto pamiętać, że ich edycja i rozpowszechnianie mogą być ograniczone. Uzależnione jest to od rodzaju licencji, pod jaką upubliczniono daną aplikację (tabela). Najpopularniejszą jest GPL (General Public License). Szacuje się, że właśnie na niej jest udostępnianych około 50% programów open source. Bardziej liberalnymi wersjami są: LGPL (Lesser GPL), BSD (Berkeley Software Distribution) oraz bardzo podobna do tej ostatniej MPL (Mozilla Public License), na warunkach której udostępniono m.in. przeglądarkę Mozilla Firefox.

• DARMOWY GIS

Pierwszym projektem open source w dziedzinie GIS był GRASS (Geographic Resources Analysis Support System). Aplikacja była rozwijana od 1982 roku, początkowo przez US Army CERL (Construction Engineering Research Laboratory), a następnie także przez instytucje federalne, uniwersytety i prywatne przedsiębiorstwa. W 1999 roku udostępniono na wolnej licencji kod źródłowy programu. Co wyraźnie widać w zestawieniu, GRASS stał się obecnie najbardziej wszechstronnym i złożonym darmowym programem GIS.

W podobny sposób ewoluowały inne darmowe aplikacje GIS, których geneza na ogół związana jest z ośrodkiem naukowym lub instytucją państwową. Przykładem może być gvSIG zaprojektowany na potrzeby władz Walencji czy Jump przeznaczony początkowo dla administracji Kolumbii Brytyjskiej. Programy te rzadko kiedy są więc efektem pracy anonimowych amatorów.

Ważnym wydarzeniem w historii darmowego oprogramowania GIS jest założenie w 2006 roku Open Source Geospatial Foundation (OSGeo). Jest to pozarządowa organizacja non-profit, której celem jest wspieranie prawne, finansowe oraz organizacyjne projektów open source GIS. Do najważniejszych efektów pracy tej fundacji zaliczyć należy opublikowanie bibliotek GDAL i OGR, umożliwiających odczyt i zapis danych przestrzennych w ponad 100 formatach, a także projekt OpenStreetMap.

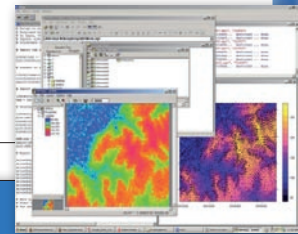
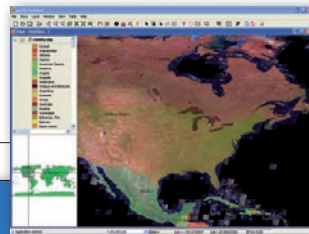
Obecnie można się doliczyć przynajmniej 350 aplikacji GIS na wolnej licencji (freegis.org) i liczba ta stale rośnie.

• DARMOWE NIE ZNACZY BEZWARTOŚCIOWE

Jak pokazuje pierwsza część zestawienia (GEODETA 6/2009), w przypadku

TYPY WOLNYCH LICENCJI

	Integracja z komercyjnym oprogramowaniem	Modyfikacja bez upublicznienia	Publikowanie pod zmienioną licencją
GPL	Nie	Nie	Nie
LGPL	Tak	Nie	Nie
BSD	Tak	Tak	Tak

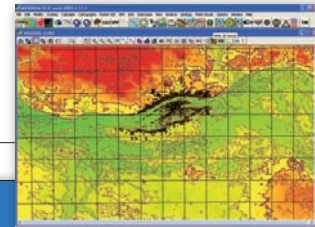
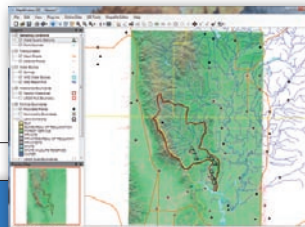

OPROGRAMOWANIE GIS	GRASS 6.4.0	gvSIG 1.1	ILWIS 3.6
Producent	GRASS Development Team	Generalitat Valencia, Uniwersytet Jaume I	ITC Enschede, 52 North
Pierwsza wersja programu	1984	2003	1984
Przeznaczenie programu	Przeprowadzanie analiz przestrzennych oraz wizualizacja i edycja danych	Zamiennik ArcView	Analizy danych rastrowych
Licencja	GPL	GPL	GPL
System operacyjny	Mac OS X, Linux, Windows, Unix	Mac OS X, Linux, Windows	Mac OS X, Linux, Windows
Standardy OGC	GML, KML, WFS, WMS	GML, WCS, WFS, WMS	WMS
Wektor - odczyt (wybrane)	Biblioteka OGR	DGN, DWG, DXF, GML, Oracle Spatial, SHP	DXF, SHP
Wektor - zapis (wybrane)	Biblioteka OGR	DGN, DWG, DXF, GML, SHP	DXF, SHP
Raster - odczyt (wybrane)	Biblioteka GDAL	ECW, GeoTIFF, IMG, Jpeg2000, MrSID	Biblioteka GDAL
Raster - zapis (wybrane)	Biblioteka GDAL	ECW, GeoTIFF, Jpeg2000	Biblioteka GDAL
Bazy danych - odczyt	ODBC, Oracle, MySQL, PostGIS, PostgreSQL, SQLite	HSQLDB, MySQL, Oracle Spatial, PostGIS	Nie
Bazy danych - zapis	PostGIS	Oracle Spatial, Postgis	Nie
Zapytania przestrzenne	Tak	Tak	Tak
Zapytania atrybutowe	Tak	Tak	Tak
Kalkulator atrybutów	Tak	Tak	Nie
Nakładanie (overlay)	Tak	Tak	bd.
Ekwidystanty (buffer)	Tak	Tak	bd.
Rozmywanie granic (dissolve)	Tak	Tak	bd.
Przycinanie (extract)	Tak	Tak	bd.
Analizy sieciowe	Tak	Nie	Nie
Definiowanie topologii	Tak	Tak	Nie
COGO	Tak	Nie	Nie
Kartogram	Tak	Tak	Tak
Diagramy	Tak	Tak	Tak
Metoda kropkowa	Tak	Nie	Tak
Metoda izoliniowa	Tak	Sextante	Tak
Interpolacja rastra (metody)	3	ó (Sextante)	2
Praca na TIN	Tak	Sextante	Nie
Mapy spadków i ekspozycji	Tak	Sextante	Tak
Mapy widoczności	Tak	Sextante	Tak
Analizy kosztów	Tak	Sextante	Tak
Analizy hydrologiczne	Tak	Sextante	Tak
Analizy morfologiczne	Tak	Sextante	Tak
Rejestracja obrazu	Tak	Tak	Tak
Ortorektifikacja	Tak	Nie	Tak
Histogram	Tak	Tak	Tak
Filtrowanie	Tak	Tak	Tak
Obsługa skryptów	Bash, Python, Perl	Jython	ILWIS Scripting Language
Edytor skryptów	Nie	Sextante	Nie

aplikacji komercyjnych można zaobserwować wyraźną zależność między funkcjonalnością a ceną poszczególnych produktów. Rodzi to pytanie, czy darmowe oprogramowanie można uznać za dobry substytut produktów komercyjnych. A może nadają się one tylko do przeglądania i prostej edycji danych? Analiza tabel wskazuje na bardzo duże różni-

ce między poszczególnymi aplikacjami. Z pewnością do najbardziej wszechstronnych i zaawansowanych należą GRASS, gvSIG oraz Qgis. W przypadku pozostałych aplikacji zauważyć można ich wąską specjalizację, która ogranicza się np. do analiz danych rastrowych (ILWIS) lub wyłącznie numerycznych modeli terenu (Microdem). Warto jednak

dodać, że w większości przypadków ich funkcjonalność można łatwo rozszerzyć dzięki darmowym nakładkom. Dla samego tylko GRASS-a udostępniono ich ponad 200. W rezultacie niektóre darmowe aplikacje mogą się w przypadku niektórych specjalistycznych zastosowań okazać o wiele bardziej przydatne niż ich komercyjne odpowiedniki.

OPROGRAMOWANIE GIS

	Kosmo 1.2.1	MapWindow GIS 4.5	Microdem 4.7.12
Producent	Saig S.L.	MapWindow Open Source Team	Peter Guth
Pierwsza wersja programu	2005	1998	1984
Przeznaczenie programu	Substytut ArcView i uzupełnienie SAGA	Edycja i analiza danych wektorowych i rastrowych	Zaawansowane analizy danych rastrowych (głównie NMT)
Licencja	GPL	BSD	Program darmowy, prawa autorskie zastrzeżone
System operacyjny	Mac OS X, Linux, Windows	Windows	Windows
Standardy OGC	SFS, SLD, WMS	WFS, WMS	KML
Wektor - odczyt (wybrane)	DGN, DWG, DXF, Oracle Spatial, SHP	DXF, SHP	DBF, DXF, SHP, VPF
Wektor - zapis (wybrane)	DXF, SHP	SHP	SHP
Raster - odczyt (wybrane)	ECW, GeoTIFF, IMG, Jpeg2000, MrSID	Biblioteka GDAL	ADF, Arc ASCII Grid, BIL/BIP/BSQ, DEM, DTED, GeoTIFF, GRD, HGT, Jpeg2000, SDTS
Raster - zapis (wybrane)	Tylko grafika	Biblioteka GDAL	ASCII XYZ, BIL/BIP/BSQ, DEM, DTED, GeoTIFF
Bazy danych - odczyt	MySQL, Oracle Spatial, PostGIS	PostGIS	Nie
Bazy danych - zapis	MySQL, Oracle, Postgres	MS Access, PostGIS	Nie
Zapytania przestrzenne	Tak	Nie	Nie
Zapytania atrybutowe	Tak	Tak	Nie
Kalkulator atrybutów	Tak	Tak	Nie
Nakładanie (overlay)	Tak	Tak	Nie
Ekwidystanty (buffer)	Tak	Tak	Nie
Rozmywanie granic (dissolve)	Nie	Tak	Nie
Przycinanie (extract)	Tak	Tak	Nie
Analizy sieciowe	Nie	Nie	Nie
Definiowanie topologii	Tak	Nie	Nie
COGO	Nie	Nie	Nie
Kartogram	Tak	Tak	Nie
Diagramy	Nie	Nie	Nie
Metoda kropkowa	Nie	Nie	Nie
Metoda izoliniowa	Nie	Tak	Tak
Interpolacja rastra (metody)	Nie	Nie	Nie
Praca na TIN	Nie	Tak	Tak
Mapy spadków i ekspozycji	Nie	Tak	Tak
Mapy widoczności	Nie	Nie	Tak
Analizy kosztów	Nie	Nie	Tak
Analizy hydrologiczne	Nie	Tak	Tak
Analizy morfologiczne	Nie	Nie	Tak
Rejestracja obrazu	Nie	Tak	Tak
Ortorektifikacja	Nie	Nie	Nie
Histogram	Nie	Nie	Tak
Filtrowanie	Nie	Nie	Tak
Obsługa skryptów	Nie	Visual Basic	Nie
Edytor skryptów	Nie	Nie	Nie

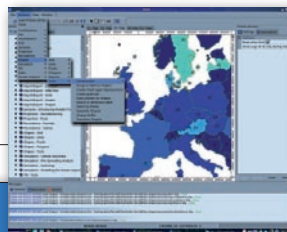
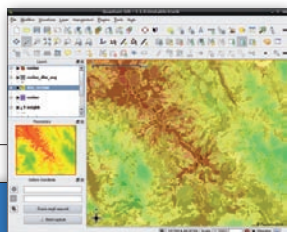
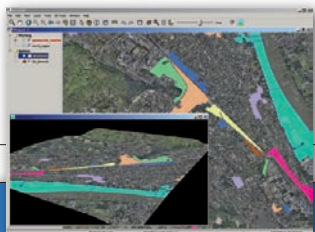
Dowodem rosnącej rangi i jakości darmowego oprogramowania jest jego coraz powszechniejsze wykorzystanie w administracji państwowej, instytucjach badawczych czy na uczelniach wyższych. Dla przykładu NASA, USGS i US Census Bureau w swoich badaniach i analizach używają GRASS-a, gvSIG wykorzystywany jest

przez władze Walencji, a ILWIS – na Uniwersytecie Warszawskim.

• NIE MA RÓŻY BEZ KOŁCÓW

Za największą wadę darmowych programów GIS można uznać dość słabe wsparcie użytkownika. O ile producenci komercyjnych rozwiązań oferują swoim

klientom obszerne i profesjonalnie opracowane dokumentacje, interaktywną pomoc, a nawet specjalistyczne portale, to przy projektach open source użytkownik często musi radzić sobie sam. Mimo to zestawienie zamieszczone na witrynie spatialserver.net pokazuje, że dla niektórych aplikacji dostępne jest kilkusetstronico-

OpenJump 1.3	QuantumGIS 1.0.1	SAGA 2.0.3	uDIG 1.2
Jump Project	Quantum GIS Development Team	SAGA DT, Uniwersytet w Getyndze	Refractions Research
2002	2002	2002	2004
Edycja i analiza danych wektorowych	Przeglądanie i edycja danych. Interfejs graficzny dla GRASS	Analiza, modelowanie i wizualizacja danych (głównie rastrowych)	Przeglądanie i prosta edycja danych
GPL	GPL	LGPL	LGPL
Mac OS X, Linux, Windows, Unix	Mac OS X, Linux, Windows	Windows, Linux	Mac OS X, Linux, Windows
GML, SFS, SLD, WFS, WMS	GML, KML, SFS, WFS, WMS	Nie obsługuje	GML, KML, SFS, SLD, WCS, WFS, WMS
DXF, GML, MIF, SDE, SHP	Biblioteka OGR	SHP	Biblioteka OGR+DBF
DXF, GML, MIF, SHP	Biblioteka OGR	SHP	SHP+DBF
ECW, GeoTIFF, MrSID	Biblioteka GDAL	Biblioteka GDAL	Biblioteka GDAL
Tylko grafika	Biblioteka GDAL	Biblioteka GDAL	Tylko grafika
ArcSDE, Oracle, PostGIS	PostGIS	Nie	ArcSDE, DB2, Oracle, PostGIS
PostGIS	PostGIS	Nie	ArcSDE, DB2, Oracle, PostGIS
Tak	Tak	Nie	Nie
Tak	Tak	Nie	Nie
Tak	Nie	Tak	Nie
Tak	GRASS	Tak	Nie
Tak	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Tak	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	Nie	Nie	Nie
Tak	Tak	Nie	Nie
Nie	GRASS GIS	Nie	Nie
Tak	Tak	Tak	Tak
Nie	Tak	Tak	Nie
Nie	Nie	Nie	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	3 (GRASS)	5	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	Nie	Tak	Nie
Nie	Nie	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
Nie	GRASS GIS	Tak	Nie
BeanShell, Jython	Python	Python	Groovy
Nie	Nie	Nie	Nie

wa dokumentacja, a problemy dotyczące obsługi oprogramowania można rozwiązać w kilkanaście godzin dzięki internetowym forum tematycznym poświęconym konkretnym aplikacjom.

Elementem często zniechęcającym potencjalnych użytkowników do wykorzystania darmowych aplikacji jest także nie-

czytelny lub skomplikowany interfejs oraz trudności w obsłudze poszczególnych narzędzi. Sztandarowym przykładem tego problemu jest GRASS, który mimo wspomnianej wcześniej dużej wszechstronności, nadal jest dość mało popularny – zarówno w Polsce, jak i na świecie. Jednak także i ta sytuacja wyraźnie ulega popra-

wie, o czym świadczy wciąż rozwijany QuantumGIS zaprojektowany jako graficzny interfejs dla GRASS-a.

JERZY KRÓLIKOWSKI

Opracowano na podstawie <http://spatialserver.net/osgis/> oraz witryn internetowych poszczególnych programów